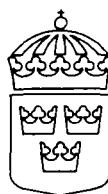

Regeringens proposition

1992/93:234

Stockholms tingsrätts sammansättning i konkurrensrättsliga mål och ärenden

Prop.
1992/93:234

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Chefen för Näringsdepartementet har varit föredragande vid regerings-
sammanträdet.

Stockholm den 29 april 1993

På regeringens vägnar

Bengt Westerberg

Per Westerberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås nya bestämmelser i konkurrenslagen som innebär att i Stockholms tingsrätt skall ingå såväl lagfarna domare som ekonomiska experter vid prövningen av vissa konkurrensrättsliga mål och ärenden.

Regeringen förordnar dem som skall tjänstgöra som ekonomiska experter.

Regeringens proposition

Stockholms tingsrätts sammansättning i konkurrensrättsliga mål och ärenden

1 Ärendet och dess beredning

Den 1 juli 1993 träder den nya konkurrenslagen (1993:20) i kraft. Då kommer instansordningen för domstolsprövning av konkurrensrättsliga mål och ärenden att ändras. Prövningen kommer i princip att ske i en instansordning bestående av två domstolar, nämligen Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen. Det gäller frågor enligt konkurrenslagen om bl.a. undantag, icke-ingripandebesked, konkurrensskadeavgift och kontroll av företagsförvärv. Detta innebär att Stockholms tingsrätt från och med den 1 juli 1993 får ett nytt målområde som omfattar samtliga konkurrensrättsliga frågor enligt den nya lagen.

Marknadsdomstolen kommer från och med den 1 juli 1993 att i alla mål och ärenden som domstolen handlägger bestå av lagfarna domare och ekonomiska experter. En ändring med denna innebörd gjordes i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. i samband med antagandet av den nya konkurrenslagen (se SFS 1993:22). I propositionen 1992/93:56 Ny konkurrenslagstiftning aviserades att frågan om lämplig sammansättning av Stockholms tingsrätt i konkurrensrättsliga mål och ärenden skulle övervägas i särskild ordning.

Ett antal myndigheter och organisationer har fått tillfälle att vid en hearing den 2 april 1993 framföra synpunkter på en inom Näringsdepartementet upprättad promemoria som getts formen av ett utkast till lagrådsremiss. En sammanfattning av promemorian och promemorians lagförslag redovisas i *bilagorna 1 och 2*. En förteckning över dem som deltagit vid hearingen och en sammanfattning av de synpunkter som därvid framfördes finns i *bilaga 3*.

Näringslivets Delegation för Marknadsrätt (NDM) har i en skrivelse till regeringen den 18 februari 1993 (dnr 352/93) påtalat behovet av ekonomisk kompetens vid behandling av marknadsrättsliga frågor i Stockholms tingsrätt.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 april 1993 att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i konkurrenslagen. Det till Lagrådet remitterade lagförslaget finns i *bilaga 4*.

Lagrådet har i yttrande den 20 april 1993 lämnat förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. I den nu föreslagna lagtexten har vissa redaktionella ändringar gjorts i förhållande till lagrådsremissens lagförslag.

I det följande lägger regeringen på grundval av det redovisade materialet fram ett förslag till ändring i konkurrenslagen, som bl.a. innebär att Stockholms tingsrätt tillförs ekonomisk expertis från och med den 1 juli 1993.

2 Utgångspunkter för överväganden om ekonomiska experter vid Stockholms tingsrätt

2.1 De konkurrensrättsliga målens och ärendenas karaktär m.m.

Konkurrensrätten är ett medel för att tillgodose samhällsekonomiska och konsumentpolitiska intressen genom att främja effektiv konkurrens i näringslivet. Regelsystemet tar främst sikte på intressen som är allmänna och icke-individualiserbara. Tillämpningen av reglerna står ofta nära förvaltningsavgöranden. Ingrepp i marknadens sätt att fungera är förenade med överväganden av stor samhällsekonomisk och konsumentpolitisk betydelse. De konkurrensrättsliga avgörandena innehåller sålunda ekonomiska framtidsbedömningar som kan vara avgörande för enskilda företag och hela branscher.

Mot bl.a. den bakgrunden har det varit naturligt att Marknadsdomstolen skall ha kvalificerade ekonomiska experter bland sina ledamöter. Det är också den gällande ordningen. Att så bör gälla även framdeles har bekräftats genom de beslut som statsmakterna nyligen fattat om domstolens sammansättning i anslutning till behandlingen av den nya konkurrenslagen. Marknadsdomstolen skall således från och med den 1 juli 1993 bestå av lagfarna domare och experter med såväl teoretiska som praktiska ekonomiska kunskaper. Samtidigt avvecklas systemet med intresseledamöter.

Genom den nya konkurrenslagen införs en tvåinstansordning för domstolsprövningen på konkurrensområdet. Därigenom får Stockholms tingsrätt från och med den 1 juli 1993 som ett nytt särskilt område konkurrensrättsliga mål och ärenden. Frågan om sammansättningen av tingsrätten i dessa mål behandlades dock inte slutligt när förslaget till ny konkurrenslag togs fram.

Behovet av ekonomisk expertis i Stockholms tingsrätt har, som framgått av inledningen, aktualiserats av näringslivet.

2.2 Pågående utredningsarbete

För närvarande ses marknadsföringslagstiftningen över av Marknadsföringsutredningen (C 1991:10). Utredaren har bl.a. fått till uppgift (dir.

1991:70) att undersöka i vilka avseenden lagens krav närmare kan preciseras och hur lagens sanktionssystem bör vara utformat för att bli effektivt. Utredaren skall därvid beakta sanktionssystemet på konkurrensområdet. Utredningen beräknas lägga fram sitt slutbetänkande under våren 1993.

Den förändring av Marknadsdomstolens sammansättning som genomförs den 1 juli 1993 gäller alla mål som domstolen har att handlägga. När det gäller intresseledamöterna ansågs således översynen av marknadsföringslagen inte behöva avvaktas innan förändringen genomfördes för Marknadsdomstolens hela verksamhet.

Frågan om domstolsväsendets organisation är föremål för översyn inom regeringskansliet. I samband därmed aktualiseras också frågan om specialdomstolarnas framtida administration och organisation.

Frågan togs upp i departementspromemorian Domstolsväsendetsorganisation och administration i framtiden (Ds 1992:38). Frågan i vad mån specialdomstolarnas verksamhet kan inordnas i de allmänna domstolarna bereds nu vidare inom Justitiedepartementet. Avsikten är att en departementspromemoria i denna fråga skall läggas fram under våren 1993.

2.3 Behovet av ekonomisk expertis vid Stockholms tingsrätt

Regeringen anser att det är angeläget att det ingår ekonomiska experter i Stockholms tingsrätt i konkurrensrättsliga mål och ärenden redan då den nya konkurrenslagen träder i kraft.

De pågående övervägandena om specialdomstolarnas framtida administration och organisation påverkar inte detta och tillräckliga skäl att skjuta på avgörandet om tingsrättens sammansättning till dess Marknadsdomstolens framtida ställning är klarlagd finns inte.

2.4 Allmänt om expertmedverkan i domstol

Vid övervägandena om lämplig ordning för att tillföra Stockholms tingsrätt den erforderliga ekonomiska expertisen i konkurrensrättsliga mål och ärenden är det av intresse att något få belyst hur i vissa andra sammanhang behov av särskild sakkunskap i domstolar har tillgodosetts. Här lämnas därför några sådana exempel innan förslaget för det konkurrensrättsliga området redovisas.

Till att börja med finns i 40 kap. rättegångsbalken regler om s.k. sakkunnigbevisning. Om domstolen i ett visst fall behöver ha tillgång till sakkunskap på det i målet aktuella ämnesområdet kan en sakkunnig förordnas. Den sakkunnige avger ett yttrande till domstolen; skriftligt och/eller vid ett förhör inför domstolen. Sakkunnigbevisning upptas i allmänhet i samband med huvudförhandlingen. En sakkunnig kan utses av rätten, men sakkunnigbevisning kan också åberopas av parterna.

Det finns vidare olika exempel på att experter inom ett visst ämnesområde ingår som särskilda ledamöter i rätten. Så är fallet i bl.a. följande slags mål.

I *brottmål* finns en möjlighet att låta en ekonomisk expert ingå i rätten. Vid huvudförhandling i brottmål gäller som huvudregel att tingsrätten skall bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän (1 kap. 3 b § rättegångsbalken). Vid prövning av omfattande eller komplicerade mål om ekonomisk brottslighet får dock dessutom, såsom särskild ledamot, ingå bl.a. en ekonomisk expert (1 kap. 8 § rättegångsbalken). Dessa ekonomiska experter förordnas av regeringen (4 kap. 10 a § rättegångsbalken).

Vidare finns särskilda bestämmelser om tekniska experter i *patentmål*. Enligt 65 § patentlagen (1967:837) är Stockholms tingsrätt behörig domstol för vissa i lagen uppräknade mål. Enligt 66 § är tingsrätten i dessa mål normalt domför med fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna och två tekniskt sakkunniga. Fler än tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten. Vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället är tingsrätten domför med en lagfaren ledamot. Därvid får dock en tekniskt sakkunnig också sitta i rätten. De tekniskt sakkunniga ledamöterna förordnas enligt 68 § av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Enligt vattenlagen (1983:291) kallas första domstol i *vattenmål* vattendomstol. De tingsrätter som regeringen bestämmer skall vara vattendomstolar (13 kap. 1 §). Vattendomstol består av en lagfaren ordförande, en teknisk ledamot och två nämndemän. Ytterligare en teknisk ledamot får efter ordförandens bestämmande ingå i domstolen (13 kap. 3 §).

Fastighetsdomstol består enligt 3 § lagen (1969:246) om domstolar i *fastighetsmål* som huvudregel av två lagfarna ledamöter, en teknisk ledamot och två nämndemän. Möjlighet finns dock att förstärka rätten med ytterligare en teknisk ledamot, en lagfaren och en nämndeman.

För såväl vattendomstol som fastighetsdomstol finns regler om domstolens sammansättning vid bl.a. handläggning som inte sker vid huvudförhandling (13 kap. 4 § vattenlagen och 4 § lagen om domstolar i fastighetsmål). Tekniskt sakkunniga i vattendomstol och fastighetsdomstol utnämns eller förordnas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (13 kap. 5 § vattenlagen och 5 § lagen om domstolar i fastighetsmål).

Regeringens förslag: Särskilda domförhållningsregler för Stockholms tingsrätt införs i konkurrenslagen.

I de fall Stockholms tingsrätts avgöranden enligt konkurrenslagen får överklagas hos Marknadsdomstolen skall i huvudsak följande gälla.

Vid huvudförhandling skall tingsrätten bestå av två lagfarna domare och två ekonomiska experter. Vid annan handläggning, liksom vid sådan huvudförhandling som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken, skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare. Därvid får även en ekonomisk expert ingå i rätten. Om det föreligger särskilda skäl med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet skall dock tingsrätten, vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av rättegångsfrågor, få ha den sammansättning som föreskrivs för huvudförhandling.

Vid handläggning av ärenden skall tingsrätten bestå av två lagfarna domare och två ekonomiska experter. Förberedande åtgärder skall dock vidtas av en lagfaren domare. Därvid skall även en ekonomisk expert kunna ingå i rätten.

De ekonomiska experter som skall tjänstgöra i tingsrätten skall förordnas av regeringen. En bestämmelse om detta införs i konkurrenslagen.

Skälen för regeringens förslag

Den nya konkurrenslagen

De materiella konkurrensreglerna i den nya konkurrenslagen har utformats efter förebild från EG:s konkurrensregler i Romfördraget och EES-avtalets konkurrensregler. Det införs således principiella förbud mot samarbete mellan företag som har till syfte att begränsa konkurrensen på den svenska marknaden eller som ger detta resultat och mot missbruk av dominerande ställning på den svenska marknaden.

Från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag skall undantag kunna ges dels i enskilda fall genom beslut av Konkurrensverket dels för grupper av avtal enligt särskilda föreskrifter.

Förbjudna avtal mellan företag skall vara ogiltiga. Det skall finnas en möjlighet för ett företag att efter en ansökan hos Konkurrensverket erhålla en förklaring att förbuden inte är tillämpliga, s.k. icke-ingripandebesked.

En överträdelse av förbuden skall kunna medföra skadeståndsskyldighet och konkurrensrättsliga ingripanden antingen i form av åläggande vid vite att upphöra med pågående överträdelse eller i form av åläggande att betala konkurrensskadeavgift för en redan begången överträdelse.

Konkurrensverket skall få besluta om åläggande vid vite att ett företag skall upphöra med överträdelser av förbuden. Beslut om skyldighet att betala konkurrensskadeavgift skall meddelas av domstol efter talan av Konkurrensverket.

Konkurrensverket skall vid utredningar om överträdelser av förbuden kunna göra undersökningar hos företag för att få fram bevismaterial.

Reglerna om kontroll av företagsförvärv får en något annorlunda utformning än i den nuvarande lagen. Kontrollen skall endast omfatta de företagsförvärv där de berörda företagen har en årsomsättning som överstiger 4 miljarder kronor. Sådana företagsförvärv skall anmälas till Konkurrensverket. Ingripande mot ett företagsförvärv skall kunna ske om förvärvet får antas leda till mer påtagliga skadliga effekter för konkurrensen i ett långsiktigt perspektiv.

Vidare ändras instansordningen för konkurrensrättsliga mål så att målen prövas av i princip endast två domstolar, nämligen Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen.

Stockholms tingsrätt skall som första instans besluta bl.a. i mål om konkurrensskadeavgift och företagsförvärv. Dessutom skall Konkurrensverkets beslut om undantag, icke-ingripandebesked och olika ålägganden kunna överklagas till Stockholms tingsrätt. Tingsrättens avgöranden skall kunna överklagas till Marknadsdomstolen. Marknadsdomstolens avgöranden skall inte kunna överklagas.

Frågor om skadestånd, ogiltighet och utdömande av viten skall kunna prövas av samtliga tingsrätter med fullföljd i hovrätt. Stockholms tingsrätt skall dock alltid vara behörig att pröva mål om skadestånd och utdömande av viten.

I fråga om förfarandet gäller att prövningen vid Stockholms tingsrätt, i mål där tingsrättens avgöranden får överklagas hos Marknadsdomstolen, skall ske enligt rättegångsbalkens regler för indispositiva tvistemål. När det gäller frågor om undersökningar hos företag enligt 47 och 48 §§ och frågor som har överklagats från Konkurrensverket skall tingsrätten tillämpa reglerna i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden, den s.k. ärendelagen (se 64 § konkurrenslagen).

Marknadsdomstolens sammansättning

Riksdagen har, som nämnts, beslutat att Marknadsdomstolens sammansättning skall ändras så att intresseledamöter inte längre skall delta i domstolens avgöranden. Marknadsdomstolen kommer från och med den 1 juli 1993 att bestå av en ordförande, en vice ordförande och fem särskilda ledamöter. Ordföranden, vice ordföranden och en av de särskilda ledamöterna skall vara lagfarna domare. De andra särskilda

ledamöterna skall vara ekonomiska experter. Som ekonomiska experter kommer regeringen att utse personer med teoretisk eller praktisk ekonomisk kompetens.

Till särskilda ledamöter, som enligt i dag gällande bestämmelser i lagen om marknadsdomstol m.m. skall ha särskild insikt i näringslivets förhållanden respektive i konsumentfrågor, är för närvarande professorer i nationalekonomi och företagsekonomi utsedda.

Marknadsdomstolen skall enligt de nya reglerna vara beslutför när ordföranden och tre andra ledamöter är närvarande.

Marknadsdomstolen har således bland sina ledamöter kvalificerade ekonomiska experter. Detta motiveras av att framför allt konkurrensärendena innehåller frågor som kräver kvalificerade samhällsekonomiska och företagsekonomiska analyser. De viktigare besluten innebär framtidsbedömningar som kan vara avgörande för enskilda företag och hela branscher. Det har därför ansetts nödvändigt att det i domstolen finns teoretisk och praktisk ekonomisk sakkunskap.

Ekonomiska experter bör ingå som ledamöter i Stockholms tingsrätt

Som nämnts lämnades inom ramen för lagstiftningsärendet om en ny konkurrenslagstiftning inte något förslag i frågan om ekonomiska experter i tingsrätt (jfr. prop. 1992/93:56 s. 63). Däremot förutsattes att frågan skulle övervägas ytterligare. Stockholms tingsrätt skall således enligt reglernas nuvarande utformning pröva konkurrensmål i vanlig sammansättning enligt rättegångsbalken respektive ärendelagen. Detta skulle ge överinstansen en betydligt starkare saklig kompetens än underinstansen. Den sakliga kompetensen bör emellertid vara densamma i underrätter och överrätter. En annan ordning skulle strida mot principen att tyngdpunkten i rättsskipningen skall ligga i första instans.

I 63 § konkurrenslagen anges vilka domar och beslut av Stockholms tingsrätt som kan överklagas hos Marknadsdomstolen. De avgöranden som där anges gäller ålägganden att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 §, konkurrensskadeavgift, kvarstad för att säkerställa anspråk på sådan avgift, företagsförvärv och undersökningar av Konkurrensverket hos företag för att utreda om överträdelse skett av lagens förbud. Vidare anges tingsrättens avgöranden av frågor som överklagats från Konkurrensverket enligt 60 §.

De beslut av Konkurrensverket som får överklagas hos Stockholms tingsrätt är enligt 60 § frågor om undantag, icke-ingripandebesked, ålägganden att upphöra med överträdelser av lagens förbud och ålägganden för företag och andra att på olika sätt lämna upplysningar.

Alla de frågor som således prövas av Stockholms tingsrätt och som får överklagas hos Marknadsdomstolen innefattar, i större eller mindre omfattning, frågor som kräver ekonomisk sakkunskap. Genom sakkunigbevisning är det i och för sig möjligt att i specifika frågor tillföra rätten denna kunskap. De konkurrensrättsliga målen och ärendena är emellertid sådana att det vid prövningen av dem krävs kunskaper i

relevanta ekonomiska spörsmål på ett mer allmänt plan. På grund härav, och med hänsyn till Marknadsdomstolens sammansättning och vad som ovan anförts om att tyngdpunkten i rättsskipningen skall ligga i första instans, bör Stockholms tingsrätt förstärkas med ekonomiska experter som deltar vid prövningen av de konkurrensrättsliga mål och ärenden som får överklagas hos Marknadsdomstolen.

Konkurrensverket har under beredningen av ärendet framfört synpunkten att det kan ifrågasättas om medverkan av ekonomiska experter behövs och är förenligt med kraven på skyndsam handläggning vid tingsrättens prövning av de ärenden som anges i 63 § första stycket 5, dvs. ärenden enligt 47 och 48 §§ om rätt för Konkurrensverket att genomföra undersökningar hos företag. Behovet av ekonomisk expertis är måhända inte lika stort i dessa ärenden som i andra. I tingsrättens prövning skall emellertid, enligt nämnda paragrafer, ingå bl.a. en bedömning av om det finns anledning anta att en överträdelse av förbuden i 6 eller 19 § skett liksom en avvägning av om vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det intrång eller annat men som åtgärden innebär för den som drabbas av den. Båda dessa frågor kan fordra insikter av det slag som de ekonomiska experterna skall tillföra rätten. Att handläggningen bör ske med vederbörlig skyndsamhet påverkar inte sagda förhållande. Härtill kommer att i Marknadsdomstolen skall sitta ekonomiska experter också i dessa fall. På grund av det anförda bör någon undantagsregel för tingsrättens prövning av de frågor som anges i 63 § första stycket 5 inte införas.

Mål om skadestånd, ogiltighet och utdömande av vite överklagas inte till Marknadsdomstolen. För de målen föreslås inte några ändrade sammansättningsregler. Inte heller beträffande de mål där talan enligt konkurrenslagen alltid kan föras vid Stockholms tingsrätt, dvs. mål om skadestånd och utdömande av vite, föreslås någon ändring.

Närmare om tingsrättens sammansättning

Införandet av ekonomiska experter som ledamöter vid tingsrätten bör lämpligen, efter förebild från annan lagreglering om specialprocess, ske genom bestämmelser i konkurrenslagen.

I huvudsak två metoder står till buds för att tillföra tingsrätten sakkunniga ledamöter. En möjlighet är att i lagen föreskriva att ekonomiska experter får ingå i rätten såsom särskilda ledamöter om det finns behov av särskild sakkunskap om ekonomiska förhållanden. En viss motsvarighet till en sådan fakultativ regel finns, som tidigare redovisats, i 1 kap. 8 § rättegångsbalken om bl.a. ekonomisk experts deltagande i mål om ekonomisk brottslighet. Konkurrensrättsliga mål och ärenden är dock, som ovan anförts, regelmässigt sådana att ekonomisk sakkunskap behövs i rätten. Härtill kommer att det vid Marknadsdomstolens avgöranden i princip alltid skall ingå ekonomisk expertis. Dessa förhållanden leder till slutsatsen att som huvudregel bör gälla att ekonomiska experter alltid skall sitta i rätten när tingsrätten avgör konkurrens-

rättsliga mål och ärenden. Denna huvudregel bör dock föras med vissa undantag, bl.a. för de fall när tingsrätten avgör mål efter förenklad huvudförhandling. Kravet på att ekonomiska experter skall sitta i rätten bör inte heller gälla vid förberedande handläggning av målen och ärendena. Möjligheter att förstärka rätten under förberedelsen bör dock finnas. Dessa frågor kommer att utvecklas i specialmotiveringen.

Vid bestämmandet av hur många lagfarna domare och ekonomiska experter som skall delta i tingsrätten bör utgångspunkten tas i vad ovan anförts om att den sakliga kompetensen bör vara densamma i under-rätten som i överrätten. Samtidigt skall beaktas att antalet lagfarna ledamöter, i enlighet med vad som gäller för domstolar i allmänhet, bör vara större i överinstansen än i underinstansen. Som framgått kan som mest tre lagfarna ledamöter och fyra ekonomiska experter sitta i Marknadsdomstolen. Av betydelse i sammanhanget är också att det bör råda balans mellan antalet lagfarna domare och antalet ekonomiska experter liksom att en rimlig hushållning bör ske med rättsväsendets resurser. Självfallet måste den valda sammansättningen också ge tillräckliga garantier från rättssäkerhetssynpunkt. Vid en sammanvägning av dessa faktorer finner regeringen att en lämplig sammansättning av Stockholms tingsrätt i de aktuella målen och ärendena är två lagfarna domare och två ekonomiska experter.

Den valda sammansättningen, två lagfarna domare och två särskilda ledamöter, har en viss motsvarighet i de under avsnitt 2.4 redovisade reglerna om Stockholms tingsrätts handläggning av patentmål. Enligt 66 § patentlagen finns dock en möjlighet att utöka antalet ledamöter till tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga. Av motiven till sagda bestämmelse framgår att den större sammansättningen kan vara lämplig i omfattande mål där huvudförhandlingen kan förväntas bli långvarig eftersom man annars vid förfall för en ledamot riskerar att få företa målet till ny huvudförhandling. Det betonas också att det skall eftersträvas att lika många lagfarna som tekniskt sakkunniga ledamöter från början ingår i rätten om den större sammansättningen väljs (prop. 1985/86:86 s. 24 f. och 47).

Det ligger nära till hands att införa en motsvarande möjlighet att utöka antalet ledamöter till högst sex också vid tingsrättens handläggning av de konkurrensrättsliga målen och ärendena. Med hänsyn till vad ovan anförts om att antalet lagfarna ledamöter bör vara större i överinstansen, föreslås emellertid inte någon regel om att tre lagfarna domare skall kunna sitta i rätten. Eftersom de särskilda ledamöterna inte bör vara i majoritet i rätten föreslås inte heller någon sådan regel för dessa ledamöter. För att inte riskera att tingsrätten skall tvingas ta om huvudförhandlingen om förfall inträffar för en ledamot sedan huvudförhandlingen påbörjats, föreslås i stället en regel om att tingsrätten i sådana fall skall vara domför med tre ledamöter. Någon motsvarande undantagsregel för de fall när tingsrättens handläggning skall ske enligt ärendelagen kan dock inte anses erforderlig och föreslås därför inte.

Konkurrenslagen, som också till sitt materiella innehåll innebär en nyordning, har ännu inte börjat tillämpas vare sig vid tingsrätten eller i Marknadsdomstolen. Erfarenhet av mål- och ärendehantering saknas

därför. På grund härav kan det finnas skäl att ta upp frågan om domstolarnas sammansättning till förnyat övervägande när tillräcklig erfarenhet vunnits av verksamheten. I det sammanhanget kan även resultatet av utredningen om specialdomstolarnas framtida organisation och administration få betydelse.

De ekonomiska experterna bör förordnas av regeringen

De ekonomiska experter som skall tjänstgöra som särskilda ledamöter vid tingsrätten bör förordnas av regeringen. En bestämmelse härom, utformad efter förebild från 4 kap. 10 a § rättegångsbalken, bör införas i konkurrenslagen. Som ekonomiska experter bör regeringen kunna utse personer med samma kvalifikationer som de har som skall förordnas som sådana experter i Marknadsdomstolen, dvs. såväl personer med praktisk ekonomisk kompetens som personer med teoretisk ekonomisk kompetens.

Även om reglerna om tvåinstansjämv givetvis hindrar att en ekonomisk expert deltar i handläggningen av samma ärende i både tingsrätten och Marknadsdomstolen, kan ett samtidigt förordnande i båda instanserna, främst med hänsyn till den relativt begränsade personkrets som kommer att pröva de konkurrensrättsliga målen och ärendena, riskera att rubba allmänhetens förtroende för rättsskipningen. Det bör därför, som från några håll påpekats under ärendets beredning, inte komma i fråga att en person samtidigt har förordnande för tjänstgöring både vid tingsrätten och i Marknadsdomstolen.

Frågor om de ekonomiska experternas ställning m.m.

De ekonomiska experterna skall delta i tingsrätten som särskilda ledamöter.

I omröstningshänseende gäller reglerna i 16 kap. rättegångsbalken. I fråga om röstningsordningen för lagfarna och särskilda ledamöter och för dessa kategorier inbördes gäller först och främst huvudregeln att tjänsterangen skall vara avgörande. Av regeln i 16 kap. 1 § andra stycket sista meningen rättegångsbalken följer dock att en av de lagfarna ledamöterna normalt kommer att rösta först.

De ekonomiska experterna skall ha avlagt domared enligt 4 kap. 11 § rättegångsbalken.

4 Ikraftträdande

Konkurrenslagen träder i kraft den 1 juli 1993. De nu föreslagna ändringarna bör träda i kraft samtidigt med lagen.

Enligt punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till konkurrenslagen får en anmälan för undantag enligt 8 § eller en ansökan om icke-ingripandebesked enligt 20 § prövas före lagens ikraftträdande. Härav följer att det kan komma in överklagade ärenden i dessa frågor till Stockholms tingsrätt före den 1 juli 1993. För att en förändring av sammansättningsreglerna inte skall inträffa under handläggningen av ett sådant ärende bör punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna kompletteras med en regel som innebär att de domförhållsregler som nu föreslås inte skall tillämpas i ärenden som kommit in till tingsrätten före den 1 juli 1993.

5 Kostnader

Förslaget innebär att Stockholms tingsrätt i de konkurrensrättsliga målen och ärendena utökas med högst två ekonomiska experter. Förändringen torde för tingsrättens del, såvitt nu kan bedömas, inte innebära någon större ökning av behovet av resurser.

Regeringen har i propositionen 1992/93:56 Ny konkurrenslagstiftning aviserat att behovet av resurser i Stockholms tingsrätt med anledning av att tingsrätten får ett nytt målområde som omfattar samtliga konkurrensrättsliga frågor enligt den nya lagen, kommer att övervägas i särskild ordning. Kostnaderna för ekonomiska experter i de konkurrensrättsliga målen och ärendena får vägas in vid denna prövning.

6 Upprättat lagförslag

I enlighet med det anförda har inom Näringsdepartementet upprättats förslag till

lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20).

7 Specialmotivering

64 a §

Paragrafen, som delvis är utformad efter mönster av 66 § patentlagen (1967:837), reglerar tingsrättens sammansättning i de mål som enligt 64 § första stycket 1 skall handläggas enligt rättegångsbalkens regler för indispositiva tvistemål.

I *första stycket* föreskrivs att tingsrätten vid huvudförhandling skall bestå av två lagfarna domare och två ekonomiska experter. Av paragrafens tredje stycke följer motsatsvis att tingsrätten alltid skall ha denna sammansättning vid sedvanlig huvudförhandling. Av första stycket

framgår också att en av de lagfarna ledamöterna skall vara rättsens ordförande.

Prop. 1992/93:234

Av *andra stycket* följer att tingsrätten kan avgöra ett mål med tre ledamöter om förfall har inträffat för en ledamot sedan huvudförhandlingen påbörjats (jfr bl.a. 1 kap. 3 a § fjärde stycket rättegångsbalken).

I *tredje stycket* regleras tingsrättens sammansättning vid huvudförhandling i de fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken och vid avgörande av mål utan huvudförhandling liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling. Som huvudregel gäller i dessa fall att tingsrätten skall bestå av en lagfaren domare. Enligt andra meningen i stycket kan rätten dock förstärkas med en ekonomisk expert. En sådan sammansättning kan vara påkallad t.ex. vid prövning av ett interimistiskt yrkande om förbud mot företagsförvärv, om inte målet eller frågan är av sådan kvalificerad beskaffenhet att beslutet bör fattas av fullsuttet rätt med stöd av 64 b §. Det kan också vara lämpligt att förstärka rätten vid beredningen av komplicerade mål t.ex. genom att en ekonomisk expert deltar vid sammanträde för muntlig förberedelse. Hänvisningen i styckets första mening till 1 kap. 3 a § andra stycket rättegångsbalken möjliggör att ett mål avgörs i sådan förstärkt sammansättning efter förenklad huvudförhandling i samband med förberedelsen enligt 42 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken. Genom hänvisningen till 1 kap. 3 a § tredje stycket rättegångsbalken öppnas en möjlighet till huvudförhandling i sådan sammansättning också i de fall när rätten anser en- alternativt tvåledamotshandläggning tillräcklig och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet.

64 b §

I paragrafen, som motsvarar 1 kap. 3 c § rättegångsbalken, föreskrivs att tingsrätten, utan hinder av reglerna i 64 a § tredje stycket, vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången får ha samma sammansättning som vid huvudförhandling, om det föreligger särskilda skäl med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet.

När det gäller uttrycket *frågor som hör till rättegången* kan hänvisas bl.a. till Gullnäs m.fl., Kommentar till rättegångsbalken I, s. 16:6 f. Som exempel på sådana frågor, som kan bli aktuella enligt förevarande paragraf, kan till en början nämnas svåra frågor om tillåtande av bevisning och om kvarstad i mål om konkurrensskadeavgift.

Till uttrycket bör också kunna hänföras interimistiska beslut enligt 41 § om förbud mot företagsförvärv. Av motiven till sagda bestämmelse framgår att prövningen av huruvida ett interimistiskt förbud skall meddelas inte skall inriktas på någon form av sannolikhetsbedömning av om förvärvet kommer att bli slutgiltigt stoppat. I stället skall en avvägning göras mellan det allmänna intresset av fortsatt utredning utan påverkan av åtgärder från de inblandade företagens sida och den olägenhet som ett sådant beslut kan medföra för enskilda förvärvsparter (prop. 1992/

93:56 s. 105). Det sagda medför att prövningen av en fråga enligt 41 § får anses ha så övervägande processuell karaktär att den skall betraktas som en rättegångsfråga och inte som en fråga som hör till själva saken. Jfr Rättegångsutredningens delbetänkande Översyn av rättegångsbalken I, (SOU 1982:26) s. 244 f.f. Prop. 1992/93:234

64 c §

Av paragrafens första mening följer att samma huvudregel vad avser tingsrättens sammansättning skall gälla för de frågor som enligt 64 § första stycket 2 skall handläggas som domstolsärenden, som för de som enligt 64 § första stycket 1 skall handläggas som tvistemål.

I andra meningen görs, genom hänvisningen till 3 och 4 §§ lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden, undantag från huvudregeln för sådan handläggning som avser bl.a. den formella prövningen av ansökningar, inhämtanden av yttranden och andra förberedande åtgärder. Överklagandeskrifter är i detta sammanhang att jämställa med ansökningar (jfr prop. 1992/93:216 s. 90). I dessa fall skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare. Det kan inte uteslutas att behov kan uppstå av ekonomisk sakkunskap också vid dessa avgöranden. I sista meningen ges därför en möjlighet att förstärka rätten som motsvarar den som finns för tvistemålen i 64 a § tredje stycket.

I fråga om förhandling inför rätten gäller i tillämpliga delar rättegångsbalkens regler om huvudförhandling i tvistemål (jfr 5 § ärendelagen). I sådana fall gäller huvudregeln och tingsrätten skall således bestå av två lagfarna domare och två ekonomiska experter.

64 d §

Bestämmelsen, som har berörts i avsnitt 3, motsvarar i huvudsak 4 kap. 10 a § rättegångsbalken.

69 §

Ändringen är föranledd av de nya bestämmelserna i 64 a och 64 b §§. Av 69 § följer att ett mål och ett ärende får handläggas gemensamt trots att olika rättegångsformer gäller för dem. Sker det en sådan förening skall handläggningen följa reglerna för indispositiva tvistemål i rättegångsbalken. Genom den nu föreslagna ändringen klargörs att reglerna i 64 a och 64 b §§ om tingsrättens sammansättning skall gälla i dessa fall.

Den föreslagna ändringen har kommenterats i avsnitt 4.

8 Ärendet till riksdagen

Regeringen föreslår att riksdagen antar förslaget till

lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20).

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

Förslag till

Lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20)
dels att 69 § samt punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 64 a - 64 d §§, av följande lydelse.

64 a §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Vid huvudförhandling i mål som anges i 63 § första stycket 1-4 skall tingsrätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna domare och två ekonomiska experter. En av de lagfarna domarna skall vara rättens ordförande.

Om det sedan huvudförhandlingen har påbörjats inträffar förfall för en av ledamöterna, är rätten ändå domför.

Vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken och vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling, skall tingsrätten, om inte annat följer av 64 b §, bestå av en lagfaren domare. I sådana fall får dock även en ekonomisk expert delta i tingsrätten.

64 b §

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången får tingsrätten ha den sammansättning som anges i 64 a § första stycket om det föreligger särskilda skäl med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet.

64 c §

Vid handläggning av ärenden som anges i 63 § första stycket 5 och 6 skall tingsrätten ha den sammansättning som anges i 64 a § första stycket. Vid handläggning som avses i 3 och 4 §§ lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden skall tingsrätten dock bestå av en lagfaren domare. I sådana fall får även en ekonomisk expert delta i tingsrätten.

64 d §

Regeringen förordnar för viss tid dem som skall tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 64 a och 64 c §§. Inträffar medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende en omständighet som medför att förordnandet skall upphöra att gälla, skall förordnandet oberoende därav anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet eller ärendet.

Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

69 §

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1.

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 samt 64 a och 64 b §§.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

5. Anmälan för undantag enligt 8 § eller ansökan om icke-ingripandebesked enligt 20 § får prövas före lagens ikraftträdande.

5. Anmälan för undantag enligt 8 § eller ansökan om icke-ingripandebesked enligt 20 § får prövas före lagens ikraftträdande. *Om ett överklagande i en sådan fråga har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet, skall tingsrätten ha den sammansättning som anges i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden i stället för den som anges i 64 c §.*

I fråga om en anmälan eller ansökan som görs före lagens ikraftträdande gäller punkt 3 a-c ovan. Den tidsfrist som där anges skall dock vara tio månader.

Sammanfattning av promemorian 1993-03-26, 631/93, om sammansättningen av Stockholms tingsrätt i konkurrensrättsliga mål och ärenden

Den 1 juli 1993 träder den nya konkurrenslagen (1993:20) i kraft. Då kommer instansordningen vid domstolsprövning av konkurrensrättsliga mål och ärenden att ändras. Prövningen kommer i princip att ske i en instansordning bestående av två exklusiva domstolar, nämligen Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen.

De marknadsrättsliga avgörandena måste ofta grunda sig på samhälls- och företagsekonomiska bedömningar. Det har därför ansetts nödvändigt att Marknadsdomstolen har kvalificerade ekonomiska experter bland sina ledamöter. I anslutning till att den nya konkurrenslagen behandlades av riksdagen gjordes vissa justeringar i Marknadsdomstolens sammansättning som bekräftar synen på behovet av ekonomiska experter. Marknadsdomstolen skall från och med den 1 juli 1993 bestå av lagfarna domare och ekonomiska experter med såväl teoretiska som praktiska kunskaper. Samtidigt avvecklas systemet med intresseledamöter.

Stockholms tingsrätt får genom den ändrade instansordningen på konkurrensområdet ett helt nytt målområde. Sammansättningen av tingsrätten i dessa mål behandlades inte slutligt i samband med beredningen av den nya konkurrenslagen. Regeringen aviserade att lämplig sammansättning av tingsrätten skulle övervägas i särskild ordning.

I denna promemoria föreslås att Stockholms tingsrätt, redan den 1 juli 1993 då den nya konkurrenslagen träder i kraft, förses med ekonomiska experter. Som skäl härför anförts att konkurrensärendena innehåller frågor som kräver kvalificerade ekonomiska analyser och att den sakliga kompetensen bör vara densamma i underrätten som i överrätten.

I promemorian föreslås att bestämmelser införs i konkurrenslagen som innebär att ekonomiska experter skall ingå som ledamöter i Stockholms tingsrätt när de konkurrensrättsliga mål och ärenden som får överklagas hos Marknadsdomstolen avgörs. Tingsrätten skall därvid som huvudregel vara domförl med två lagfarna domare och två ekonomiska experter med en möjlighet att utöka antalet ledamöter till tre lagfarna domare och tre ekonomiska experter. Det skall vidare vara möjligt att förstärka rätten med en ekonomisk expert under förberedelsen av målen och ärendena. De ekonomiska experterna skall enligt förslaget förordnas av regeringen och utses bland personer som har teoretisk eller praktisk ekonomisk kompetens.

Promemorians lagförslag

Förslag till

Lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20)

dels att 69 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 64 a, 64 b och 64 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

64 a §

I mål som anges i 63 § första stycket stycket 1-4 är tingsrätten domför med fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna domare och två ekonomiska experter som förordnats enligt 64 c §. Fler än tre lagfarna domare och tre ekonomiska experter får inte delta i tingsrätten.

Vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken och vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället, är tingsrätten dock domför med en lagfaren domare. I sådana fall får inte fler än en lagfaren domare och en ekonomisk expert delta i tingsrätten.

64 b §

Vid handläggning av ärenden som anges i 63 § första stycket 5 och 6 gäller 64 a § första stycket. Vid handläggning som avses i 3 och 4 §§ lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden, liksom

vid avskrivning av ärende efter återkallelse, är tingsrätten dock domför med en lagfaren domare. I sådana fall får inte fler än en lagfaren domare och en ekonomisk expert delta i tingsrätten.

64 c §

Regeringen förordnar för tre år i sänder dem som skall tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 64 a och b §§. Under treårsperioden får vid behov ytterligare personer förordnas för återstoden av treårsperioden. Inträffar medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende en omständighet som medför att förordnandet skall upphöra att gälla, skall förordnandet oberoende därav anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet eller ärendet.

Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

69 §

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1.

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 och 64 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993.

Sammanställning av framförda synpunkter vid hearing angående sammansättningen av Stockholms tingsrätt i konkurrensrättsliga mål och ärenden

1 Deltagare

Vid hearingen deltog företrädare för följande: Domstolsverket, Grossistförbundet Svensk Handel, JUSEK, Konkurrensverket, Konsumentverket, Marknadsföringsutredningen, Marknadsdomstolen, Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, Stockholms tingsrätt, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Industriförbund, Sveriges Köpmannaförbund, Civildepartementet och Justitiedepartementet.

2 Synpunkter

Samtliga ställer sig positiva till eller har inga invändningar mot att i Stockholms tingsrätt som ledamöter ingår ekonomiska experter vid prövningen av de konkurrensrättsliga mål och ärenden som får överklagas hos Marknadsdomstolen. *Stockholms tingsrätt* framhåller att särskild sakkunskap i princip bör tillföras rätten genom sakkunnigbevisning, men att de konkurrensrättsliga målen och ärendenas särart föranleder ett avsteg från denna princip.

Domstolsverket anser att det är tillräckligt med en ekonomisk expert i rätten. *Stockholms tingsrätt* och *Marknadsdomstolen* framhåller att minst två ekonomiska experter bör sitta i rätten. Tingsrätten anser att en sammansättning med två jurister och tre ekonomer inte bör vara möjlig och vidare att en begränsning till två ledamöter vid beslut under förberedelsen är olämplig. *Sveriges Industriförbund* anför, med instämmande av *Marknadsdomstolen*, att frågor om interimistiskt förbud mot företagsförvärv bör prövas av två lagfarna domare och två ekonomiska experter eftersom besluten kan vara mycket ingripande för de berörda företagen. *Konkurrensverket* ifrågasätter om medverkan av ekonomiska experter behövs vid tingsrättens prövning av ärenden enligt 47 och 48 §§ konkurrenslagen. Enligt verket riskerar en sådan medverkan dessutom att fördröja handläggningen av dessa ärenden, som är av brådsakande natur.

Marknadsdomstolen m.fl. anser att det är olämpligt med samtidiga förordnanden som ekonomisk expert i båda instanserna. *Näringslivets Delegation för Marknadsrätt* och *Sveriges Köpmannaförbund* framhåller att det är angeläget att även personer med praktisk näringslivserfarenhet förordnas som ekonomiska experter och att rekryteringen inte försvåras av för dålig ekonomisk kompensation vid tjänstgöring i rätten. *Stock-*

holms tingsrätt instämmer i att experterna bör erhålla god ekonomisk kompensation.

Prop. 1992/93:234
Bilaga 3

Stockholms tingsrätt påpekar att förslaget saknar regler om att en lagfaren domare skall vara rättens ordförande och om vad som skall gälla i omröstningshänseende.

Förslag till

Lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20)

dels att 69 § samt punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 64 a, 64 b, 64 c och 64 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

64 a §

Vid huvudförhandling i mål som anges i 63 § första stycket 1-4 skall tingsrätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna domare och två ekonomiska experter som förordnats enligt 64 d §.

*Om det sedan huvudförhandling-
en har påbörjats inträffar förfall för en av de lagfarna domarna eller för en av de ekonomiska experterna, är rätten ändå domför.*

Vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken och vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling, skall tingsrätten dock, om inte annat följer av 64 b §, bestå av en lagfaren domare. I sådana fall får även en ekonomisk expert delta i tingsrätten.

64 b §

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången får tingsrätten ha den sammansättning som anges i 64 a § första stycket om det föreligger särskilda skäl med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet.

64 c §

Vid handläggning av ärenden som anges i 63 § första stycket 5 och 6 skall tingsrätten ha den sammansättning som anges i 64 a § första stycket. Vid handläggning som avses i 3 och 4 §§ lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden skall tingsrätten dock bestå av en lagfaren domare. I sådana fall får även en ekonomisk expert delta i tingsrätten.

64 d §

Regeringen förordnar för viss tid dem som skall tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 64 a och 64 c §§. Inträffar medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål eller ärende en omständighet som medför att förordnandet skall upphöra att gälla, skall förordnandet oberoende därav anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet eller ärendet.

Den som skall tjänstgöra som ekonomisk expert skall vara

svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurs-tillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

69 §

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1.

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 samt 64 a och 64 b §§.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

5. Anmälan för undantag enligt 8 § eller ansökan om icke-ingripandebesked enligt 20 § får prövas före lagens ikraftträdande.

5. Anmälan för undantag enligt 8 § eller ansökan om icke-ingripandebesked enligt 20 § får prövas före lagens ikraftträdande. *Om ett överklagande i en sådan fråga har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet, skall tingsrätten ha den sammansättning som anges i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden i stället för den som anges i 64 c §.*

I fråga om en anmälan eller ansökan som görs före lagens ikraftträdande gäller punkt 3 a-c ovan. Den tidsfrist som där anges skall dock vara tio månader.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1993-04-20

Närvarande: justitierådet Per Jermsten, regeringsrådet Stig von Bahr, justitierådet Inger Nyström.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 15 april 1993 har regeringen på hemställan av statsrådet Per Westerberg beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20).

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Jan Stockhaus.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Näringsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den
29 april 1993

Närvarande: statsråden B. Westerberg, ordförande, Friggebo, Laurén,
Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Hellsvik, Wibble, Björck,
Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, P. Westerberg, Ask

Statsrådet P. Westerberg anmäler fråga om *lagstifning om Stockholms
tingsrätts sammansättning i konkurrensrättsliga mål och ärenden.*

Regeringen beslutar att genom proposition lämna förslag till riksdagen
om lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20), i enlighet med bilagan
till detta protokoll.

Ur protokollet:
Maud Melin

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Ärendet och dess beredning	2
2 Utgångspunkter för överväganden om ekonomiska experter vid Stockholms tingsrätt	3
2.1 De konkurrensrättsliga målens och ärendenas karaktär m.m.	3
2.2 Pågående utredningsarbete	3
2.3 Behovet av ekonomisk expertis vid Stockholms tings- rätt	4
2.4 Allmänt om expertmedverkan i domstol	4
3 Ekonomiska experter i konkurrens mål vid Stockholms tings- rätt	6
4 Ikraftträdande	11
5 Kostnader	12
6 Upprättat lagförslag	12
7 Specialmotivering	12
8 Ärendet till riksdagen	15
Propositionens lagförslag	16
Bilaga 1 Sammanfattning av promemorian 1993-03-26, 631/93, om sammansättningen av Stockholms tingsrätt i konkurrensrättsliga mål och ärenden	19
Bilaga 2 Promemorians lagförslag	20
Bilaga 3 Sammanställning av framförda synpunkter vid hearing angående sammansättningen av Stockholms tingsrätt i konkurrensrättsliga mål och ärenden	22
Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag	24
Bilaga 5 Lagrådets yttrande	27
Utdrag ur regeringsprotokollet 1993-04-29	28

